

Повелба од Талин: Здравствени системи за здравје и богатство

Преамбула

1. Целта на оваа повелба е државите членки на Светската здравствена организација (СЗО) во европскиот регион да се обврзат на подобрување на здравјето на луѓето преку зајакнување на здравствените системи, притоа прифаќајќи ја социјалната, културолошката и економската различност ширум регионот. Повелбата од Талин ги реafirмира и усвојува вредностите кои се вградени во претходни повелби, конвенции и декларации.
2. Во политичката и институционална рамка на секоја од државите, здравствениот систем претставува збир на сите јавни и приватни организации, институции и ресурси кои имаат мандат да го подобрат, одржат или вратат здравјето во првобитната состојба. Здравствените системи се составени од лични услуги и услуги за населението, како и активности со кои се влијае на политиките и активностите на другите сектори за справување со социјалните, еколошките и економските одредници на здравјето.¹
3. Сите држави - членки на СЗО во европскиот регион мора да се справат со здравствените предизвици во контекст на демографските и епидемиолошките промени, продлабочувањето на социо-економските диспаритети, ограничените ресурси, технолошкиот развој и зголемените очекувања.
4. Покрај оваа својствена вредност, подобреното здравје придонесува кон социјалната благосостојба преку неговото влијание врз економскиот развој, конкурентноста и продуктивноста. Здравствените системи со високи остварувања придонесуваат за економски развој и богатство.
5. Оттаму, ние државите - членки и партнери, сметаме² дека:
 - Инвестирањето во здравјето значи инвестирање во човековиот развој, социјална благосостојба и богатство;
 - Денеска, неприфатливо е луѓето да станат сиромашни заради лошо здравје;
 - Здравствените системи се повеќе од здравствена заштита и вклучуваат превенција на болести, унапредување на здравјето и заложби да се влијае на останатите сектори за да се адресира загриженоста за здравјето во нивните политики;
 - Здравствени системи кои добро функционираат се од суштинско значење за подобрување на здравјето: зајакнувањето на здравствените системи значи зачувување на животи, и од таа причина

¹ Министерската конференција за здравствените системи на СЗО се одржува додека ја одбележуваме тринаесеттата годишнина од Декларацијата од Алма-Ата за примарната здравствена заштита, чија препораката дека во центарот на здравствените системи треба да бидат граѓаните, заедниците и примарната здравствена заштита, е исто толку релевантна денеска како и пред 30 години. Повелбата, исто така го признава значењето на останатите повелби и декларации за унапредување на здравјето (1986 Отава, 1997 Цакарта, 2005 Бангкок), 1996 Конференцијата во Љубљана за реформа на здравствената заштита, 2004 Изјавата од Мексико за здравствени истражувања, и 2005 ажурирање на рамката на политики за Здравје за сите во европскиот регион на СЗО. Правото на уживање на највисокиот достапен стандард на здравје е исто така експлицитно вклучено во Уставот на СЗО, Универзалната декларација за човекови права, Конвенцијата за правата на детето, Милениумските развојни цели кои се спонзорирани од Обединетите Нации.

² Ова верување се заснова на докази, особено на материјали кои се подготвени од страна на СЗО за Европската министерска конференција за здравствени системи.

- Здравствените системи треба да покажат добри остварувања.

Обврска за постапување

6. Ние, државите - членки се обврзуваме на следното:
 - Промовирање на споделени вредности за солидарност, еднаквост и учество преку здравствените политики, распределба на ресурси и други активности, притоа обезбедувајќи дека соодветно внимание се посветува на потребите на сиромашните и на другите ранливи групи;
 - Инвестиции во здравствените системи и поттикнување на инвестициите ширум секторите кои влијаат на здравјето, користење на докази за поврзаноста на социо-економскиот развој и здравјето;
 - Унапредување на транспарентноста и отчетноста за остварувањата на здравствените системи за да се постигнат мерливи резултати;
 - Здравствените системи да се направат да одговорат на потребите на луѓето, нивните преференци и очекувања, притоа признавајќи ги нивните права и одговорности во однос на нивното здравје;
 - Вклучување на чинителите во развојот и спроведувањето на политиките;
 - Поттикнување на учење и соработка ширум земјата во однос на дизајнот и спроведувањето на реформите на здравствените системи на национално и поднационално ниво; и
 - Обезбедување сигурност дека здравствените системи се подготвени и можат да одговорат на кризи, и дека соработуваме помеѓу себе и ја зајакнуваме меѓународната регулатива во здравството.
7. СЗО ќе ги поддржи своите држави - членки во развојот на нивните здравствени системи и ќе обезбеди координација ширум земјата во имплементацијата на оваа Повелба, вклучително и мерките за остварувања и размена на искуства за горе наведените обврски.
8. Ние, СЗО, Светска Банка, Фондот за деца на Обединетите нации, Меѓународната организација за миграции и Глобалниот фонд за борба против сида, туберкулоза и маларија, се обврзуваме да работиме со државите - членки на имплементацијата на оваа Повелба, согласно на одредбите на нашите статuti и мандати, за да помогнеме да се подобри остварувањето на здравствените системи. Ги повикуваме Советот на Европа и Европската комисија и поврзаните институции да ги земат предвид целите на оваа Повелба при подготовката на нивните активности за здравствените системи. Европската инвестициска банка ќе бара да работи со државите - членки и да соработува со вклучените институции согласно на и во утврдените граници на нивниот мандат и статуторни одредби, во поддршка на имплементацијата на оваа Повелба. Ние, државите членки, ги покануваме останатите партнери да ни се придружат.

Зајакнување на здравствените системи: Од вредности кон постапување

9. Сите држави - членки на СЗО во европскиот регион ја споделуваат заедничката вредност дека највисокиот достапен стандард на здравје е основното човеково право, и како такво секоја држава ќе тежнее кон зајакнување на остварувањата на својот здравствен систем за да се постигне целта за подобро здравје на правична основа,

справувајќи се со одредени здравствени потреби кои се однесуваат на родот, возраста, етничката припадност и приходот.

10. Секоја држава, исто така ќе бара да придонесува кон социјалната благосостојба и кохезија преку обезбедување дека здравствениот систем:
 - Го распределува товарот за финансирање правично согласно на платежната способност на луѓето, така што поединците и семејствата нема да осиромашат како последица на лошото здравје или користењето на здравствените услуги; и
 - Дава одговор на потребите и преференците на луѓето, со нив постапува со достоинство и почит кога тие доаѓаат во контакт со системот.
11. Државите ќе продолжат да ги следат овие цели за остварувања на најголем можен степен земајќи ги предвид нивните средства. За тоа е неопходна ефикасност: како најдобро да се искористат расположливите ресурси.
12. Практичната примена на овие пошироки цели во секоја од државите изискува да се идентификуваат конкретните цели кои се поврзани со општите цели и за кои може да се преземат активности според политиките, и кои се релевантни во контекстот на државата во однос на социо-политичките приоритети и економски и фискални средства. Подобрувањето на пристапот до здравствена заштита од висок квалитет и зајакнувањето на знаењата на луѓето како да го подобрат сопственото здравје се примери кои се релевантни за сите држави. Конкретните цели треба да се наведат на мерлив начин за да се овозможи експлицитен мониторинг на напредокот. Овој пристап е ориентиран кон дизајнот, имплементацијата и проценката на реформите на здравствените системи.
13. Здравствените системи се различни, но сепак споделуваат група на функции во чии рамки може да се идентификуваат намерите и активностите кои се утврдени подолу:
 - Испорака на здравствени услуги на поединци и на популацијата
 - Носителите на политики ширум регионот го вреднуваат и тежнеат да го овозможат обезбедувањето на квалитетни услуги за сите, особено за ранливите групи, како одговор на нивните потреби и да им се овозможи на луѓето да прават здрав избор на животни стилови.
 - Пациентите сакаат пристап до квалитетна грижа, и да бидат уверени дека давателите на услуги се потпираат на најдобрите расположливи докази кои може да ги понуди медицинската наука и ја употребуваат најсоодветната технологија за да се обезбеди подобрена ефективност и безбедност на пациентите.
 - Пациентите, исто така сакаат да воспостават однос со давателот на здравствени услуги кој се базира на почит за приватноста, достоинството и доверливоста.
 - Ефективната здравствена заштита е од суштинско значење за промовирањето на овие намери, и тоа претставува платформа за поврзување на здравствената заштита со заедниците и семејствата, и соработка помеѓу секторите и професионалците и унапредувањето на здравјето.

- Здравствените системи треба да интегрираат програми кои се наменети за конкретни заболувања во рамки на постоечките структури и услуги за да се постигнат подобри и поодржливи резултати.
- Здравствените системи треба да обезбедат холистички пристап кон услугите, вклучително и унапредување на здравјето, превенција на заболувањата, и интегрирани програми за управување со заболувањата, како и координација помеѓу разни даватели на услуги, институции и средини, независно дали тие се во приватниот или јавниот сектор, и вклучително и примарната здравствена заштита, установите за акутна и продолжена нега и домовите за луѓе,
- Финансирање на системот
 - Не постои единствен најдобар пристап за финансирање на здравството: разликите помеѓу „моделите“ се нејасни бидејќи државите развиваат нови начини на собирање на приходите, создавање на пулови и набавка на аранжмани согласно на нивните потреби, историскиот, фискалниот и демографскиот контекст, и нивните социјални приоритети и преференци.
 - Финансиските аранжмани треба да ја одржат прераспределбата на ресурсите за да се задоволат здравствените потреби, да се намалат финансиските пречки за користење на потребните услуги, и да се заштитат од финансискиот ризик за користење на услугите на начин кој е финансиски одговорен.
 - Финансиските аранжмани, исто така треба да обезбедат иницијативи за ефикасна организација и испорака на здравствените услуги, да се поврзе распределбата на ресурсите на давателите на услуги врз основа на нивните остварувања и потребите на населението, и унапредување на отчетноста и транспарентноста при користењето на фондовите.
 - Целосната распределба на ресурсите треба да поттикне соодветен баланс помеѓу здравствената заштита, превенцијата за заболувањата и унапредувањето на здравјето за справување со тековните и идните здравствени потреби.
- Создавање на ресурси
 - Во рапидно глобализираниот свет, генерирањето на знаења, инфраструктура, технологии и пред сè човечки ресурси со соодветни квалификации и компетенции наметнува потреба од долгорочно планирање и инвестиции за да се одговори на изменетите потреби за здравствена заштита и модели за испорака на услуги.
 - Инвестирањето во здравствените професионалци е исто така од клучно значење, бидејќи има импликации не само за државата која инвестира туку и за останатите заради мобилноста на здравствените професионалци; меѓународното ангажирање на здравствените професионалци треба да се предводи од етичките аспекти и

солидарност помеѓу државите, и да се обезбедува преку кодекс за пракса.³

- Поттикнувањето на здравствени политики и системски истражувања и етичко и ефективно користење на иновациите во медицинската технологија и фармација се релевантни за сите држави; треба да се применува проценка на здравствената технологија за да се поддржи носење на одлуки врз основа на информираност.

Управување

- Иако секоја држава членка има свој начин на управување со здравствениот систем, министерствата за здравство ја поставуваат визијата за развој на здравствениот систем и имаат мандат и одговорност за законите, регулативата и спроведувањето на здравствените политики, како и за прибирање на сознанија за здравјето и неговите социјални, економски и еколошки одредници.
 - Министрите за здравство треба да ја промовираат вклученоста на здравствените аспекти во сите политики и да се застапуваат за нивна ефективна имплементација ширум секторите за да се максимизираат придобивките за здравјето.
 - Мониторингот и евалуацијата на остварувањата на здравствените системи и балансираната соработка помеѓу чинителите на сите нивоа на управување се од суштинско значење за да се унапреди транспарентноста и отчетноста.
14. Функциите на здравствените системи се меѓусебно поврзани, оттаму за подобрување на остварувањата неопходен е кохерентен пристап кој вклучува координирано постапување на повеќекратни системски функции. Искуствата укажуваат дека постапувањето на една единствена функција или програма има мала веројатност да доведе со суштински напредок или до посакуваните резултати.
15. Ние, државите - членки на СЗО во европскиот регион, се обврзуваме дека оваа повелба ќе ја користиме како основа за трансформација на нашите споделени вредности и како одредница за да се катализира имплементацијата на горе наведените обврски за зајакнување на нашите здравствени системи.

Талин, Естонија, 27 јуни 2008

Г-ѓа Марет Марипу
Министер за социјални работи на Естонија

Др Марк Данзон
регионален директор на СЗО за Европа

³ Согласно на резолуцијата на Светското здравствено собрание за меѓународните миграции на здравствените професионалци: предизвик за здравствените системи во земјите во развој (WHA 57.19) и на СЗО Регионален комитет за резолуцијата за политики за здравствените работници во европскиот регион (ЕУР/РЦ 57/Р1).